

I. DRAGOSLAV

SĂRĂCUTUL

SCHİTE ȘI POVEŞTI

EDITURA - PROPRIE

PRETUL 1 LEU 50 BANI

BUCHUREŞTI

Tip. GUTENBERG, Joseph Obici, 3-secr.

20, Strada Paris, 80

1915

Ino. ca. 1646

Sonatine

Pr. I. Muresian

I. DRAGOSLAV

Ino. 17994.

SARACUȚUL

SCHITE SI POVEȘTI

23741

B80009

BUCUREȘTI

Tip. GUTENBERG, Joseph Göbl, S-seri
20, Strada Paris, 20

1915

859 0-39

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCURESTI
COTA 17 994

CONTROL 1953

1956

REG 606

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C23741

Această cărticică s'a tipărit în anul 1915, în luna Iunie, în timbul crâncenelor războiaie dintre dubla Alianță: Austro-Ungaria și Germania ajutate de Turcia, și Quadrupla înțelegere: Rusia, Franța, Engltera și Italia. Vremuri destul de grele, încât și slaba noastră mișcare literară se resimte slăbită. Totuși sfătuit și încurajat de unele suflete mari și nobile, cari mi-au priceput rostul în lumea mea, am îndrăznit să tipări aceste inspirații, aleătuite din două povești: „Suflețelul” și „Bărbănocul” și două schițe: „Sărăcușul” și „Moș Vasile și copiii”.

Rămân adânc recunosător acelor suflete, care m'au îndepărtat pentru o vreme delă preocupările turburătoare, care sbuciumă societatea noastră, prinșă de cumpăna războiului, și m'au redat iar seninătăței mele.

Sunt fericit, că am putut tipări și atâta, în vremurile de față.

I. DRAGOSLAV

SĀRĀCUTUL

SĂRĂCUȚUL

— SCHITĂ —

Mic, numai de un an, gras, bunduc ca un gălătuș, Sărăcuțul mesteaca fălcile, pe gingeile căreia-s eșite niște crestături albe, rare, și noi ca niște monede ivite întâi în curs — îi cresc dinții și îl supără.

Tătal său, Părintele Ion dela Cărămidari, i-a cumpărat de Crăciun, un urs, o păpușă de celuloid și un iepure. Acum, jucăriile îs niște schimosituri nenorocite : ursul e fără urechi, păpușa fără picioare, și cu capul strivit, iar iepurile cu urechile sucite și picioarele ciunge. Dacă ar fi fost de zahăr, ai fi zis că atât picioarele păpușei cât și urechile ursului îs mâncate, dar aşa te minunezi, ce s'au făcut. Bietul urs par că e un câne cu urechile tăiete, cât despre păpușă par că ar fi fost la război și o ghiulea i-ar fi sfărâmat picioarele și nasul.

Totuși, Sărăcuțul le iubește și aşa le strângе în brațe de cu drag, că nici nu crezi că tot el, în unele momente de petrecere le-ar fi stâlcit.

Da. Câte odată cei preocupați cu îngrijirea lui, îl lăsă și singur, între perini și scutici și, acolo, grângurește și își face de petrecere cu jucăriile : într-o zi, a luat păpușa, a mozolit-o cu gura crezând că e de zahăr, a bătâit-o în mâna, apoi ce i-a venit, că a trântit-o cu nasul de perete și, aşa, a rămas cărnă. Altă zi, i-a mozolit și picicarele și văzând că nu-s dulci, a aruncat-o jos și, aşa, și ele s-au rupt.

Cât de celealte lucruri, cum au ajuns în halul descris, dacă ar avea gură, nici ele nu ar ști să spuie cum și prin ce minune au ajuns aşa nenorocite.

Dar ce are aface, în aprinsa lui închipuire, Sărăcuțul le vede tot frumoase, și tot frumoase vor rămâne și când nu vor avea poate nici capete, și chiar când îi va rămânea din fiecare, numai câte un picior, lui îi vor părea tot păpușă sau urs și tot frumoase.

Ca dovedă, câteodată, când nu are nici o jucărie la îndemână, i-a și o cărpă și o leagănă la piept grângurind : „Ssî ! Ssî !... Si aşa, își face el jucărie și din senin când i-a fi să se joace.

Cât despre îngrijirea ce i se dă Sărăcuțului, de ar fi fiecare copil iubit și îngrijit ca dânsul, ar fi rai de copii.

Mamă-sa, mai cu seamă, caută să nu sufere de nimic, și nici pe mâna doiciei, sau a dădacei nu prea l'a lăsat. Si ca orice mamă bună, îl îngrijește mereu. Acum i-a cumpărat un fes de „tricou“ și când îl scoate

la soare și îi pune căciula în cap, aşa îi şade de hăzcs, că nu te poți opri de a nu-l îmbrățișa, că pe cât e el de alb și drăguț și aşa, dar fesul îl face și mai alb și mai drăguț.

Dar m'ar întreba cineva :

„Cine e Sărăcuțul? Si de ce îi zice aşa?”

— Cine să fie? nu v'am spus? Un copilaș alb ca un boț de unt netezit, grăsuț, cu mâinile ca niște pânișoare albe; mă rog, el însuși, pare o păpușă de celuloid. Si de ce-i zice „Sărăcuțul” e că aşa l-am botezat eu, și după mine toți ai casei.

Intr'o zi de iarnă m'am dus la părintele Ion dela Cărămidari.

Părintele şade chiar în curtea bisericei.

Prin o întâmplare, am făcut, ca scriitor, cunoștința cu părintele Ion, și m'a și poftit, ca om singur, ce mă găseșc, să iau într'o Duminecă masa la Sf.-sa.

M'am dus, și am intrat în casă și ce să văz; un copil singur pe pat între perne și mozolea între colții din gură, urechile unei jucării, care odată fusese, dragă Doamne, un fel de urs, și singur pe pat, gângăvea de urât. Când l'am văzut, aşa de mic, și singur mi-a făcut o întipărire de milă, și de dragoste, că m'am repezit la el, și l-am întrebat :

„Ce faci, mă băiete, aici?

Sărăcuțul nu mi-a dat de loc seamă.

— De ce măi băete, Sărăcuț de tine, nu răspunzi?

Aice, însă, el făcu ochii mari și gângăvi: „Hâ! hâ!” și cu mâinile la mine. Când, și mama și tata lui pe ușă.

— Sărăcuțul de el, îi dădui eu, l'a-ți lăsat singur.

— „Sărăcuțule,” i-a zis și mama lui, luându-l ca pe un odor în brațe. Și, aşa, stând la masă ne-am pomenit cu toți, că-i zicem „Sărăcuțul”.

Și de atunci, i-a rămas numele „Sărăcuțul” pentru toți, și pentru totdeauna.

Mai bine, că i-am schimbat numele că are să trăiască mai mult și are să crească ușor.

Așa, ci-că, e vorba, de schimbi numele unui copil mic, de-i daio poreclă, i se preînoește sângele în el, și are să trăiască mult. Dacă am auzit eu că și mama lui i-a zis ca și mine „Sărăcuțul”, crezui că e băiat. Și asta am ținut-o până într’o zi.

II

Era în ziua de Sfântul Ion și ziua Părintelui. Pe mine mă cheamă tot Ion, dar cum eu nu am casă în București decât de primit scrisori de sirichisire, că om singur, mă duc să mă primească alții. Și în ziua asta urându-mi-se de stat acasă, mă hotărâi să mă duc la părintele Ion la masă.

Acolo mai multă lume; iar ținta tuturor preocupărilor era Sărăcuțul, îngălat în rochițe și cordele, și mestecând gingeile și grângurind ca de obiceiu.

Acum, avea și o mulțime de alte jucării, cumpărate ca de anul nou, dar pe cari azi, ca și cum le-ar fi trimis pe ceea lume, nu le mai are.

De față erau: nașul Sărăcuțului, unchii lui, nu mai

pun părinții și alte rude ale lor, între care sosisem și eu, și aflai că „Sărăcuțul” împlinise un an și fi frângea, tocmai atunci turta, după cum se obiceinuște prin Muntenia, atunci când copilul împlinește un an să-i frângă nașul turta.

Două mese erau întinse gata doar să se aşeze mosăfirii la ele. O lampă mare spânzura din tavan împărtășind potop de lumină pe lucrurile din casă. Mobila grea, scumpă nu era, dar duhul mulțumirei domnea și în lăuntrul casei și pe fețele oamenilor, printre care, ca împresurat de un nimbo de lumină, strălucea capul alb și sticlitor ca o bucată de unt nețezit, al Sărăcuțului.

De odată, gazda, cucoana preoteșica zise :

— „Să-i rupem turta !”

Repede, o slugă aduse o tavă și un cozonac ca un artos. O cucoană Tânără dar, grăsulie, luă pe Sărăcuț și îl aşeză pe un scaun. Părintele Ion, la rându-i, cu un domn ca de 40 de ani, gras și cu mustășile răscuite ca două cuie de cuier, turnară pe o tablă un pumn de franci, mari, mici, cum și doi napoleoni strălucitori. Mama Sărăcuțului aduse o lingură, un toc, cum și o bucată de cozonac pe care o puse mai departe de bani. Apoi, toți din casă jucărăm turta deasupra căpușorului alb, după care ușor o frânserăm în patru părți, în vreme ce gazda, preotescă, întinse tava înaintea pruncului.

Acum, e credința așa, ca pe ce o pune mâna copilul, ci-că de aceea are să se bucure mai mult în lume.

Eu mă aşteptai să se repeadă Sărăcuțul la bani

că erau strălucitori, dar și-ai găsit: Sărăcuțul a întins doar cele două degete: arătătorul și degetul cel mare dela mâna dreaptă și făcându-l pe cel arătător cange, se întinse peste bani și, trase bucata de cozonac și o băgă în gură și, începând a mofnăi.

— Hâ-hâ! făcură toti încet.

— Are să fie gospodină bună, zise mama.

— Are să-i placă dulciurile, zise cuccana grăsulie.

— Are să tie fabrică de cozonaci, glumi nașul.

Eu nu știuce să cred de Sărăcuțul, ce putea ajunge în viață. Dar văzând că dă banii și tăcate la o parte, pentru o leacă de cozonac, la început mi-am zis: „Ăstuia numai de bani nu are să-i fie în lume”. Însă când am auzit, că are să iasă și gospodină bună, am întrebat:

— Da ce, că doar e băiat?

— Făță, făcu cuccana preoteșica; ce nu știi? O chiamă Ilenuță.

La asta am rămas pe gânduri, și în încipuirea mea par că vedeam pe Sărăcuț mare, gospodină, și el cu alt sărăcuț încunjurat tot de păpuși cu picioarele rupte și de urși fără urechi, iar ca dar gospodoresc, pe Sărăcuțul de azi, cu mâinile pline de aluat.

* * * * *

Târziu, când masa era în toi și urările pentru „Sărăcuțul” numai încetau. Încolo pe pat, se auzea un fosăit, fără grije de ce se petrece în jurui, — Sărăcuțul dormea cu fața în sus, plin de brobdade de sudoare pe frunte, iar la peptui ținea de o mână păpușă de

celuloid ceea cu nasul și picoarele frânte. Și poate, pe când unii și alții îi uram, încălziți de prietenia gazdei și înveseliți de un pahar cu vin, bucuriile și urările cu carul, sărăcuțul, în somnul lui liniștit, poate, nu visa decât munți de cozonaci și prăjituri.

* * *

Dar toate se trec pe lume : Ca mâne, Sărăcuțul va crește mare și, păpușile și jucăriile vor rămânea ca o poveste. Trecutul va părea un orizont ce se prăbusește și abeă văzut ca prin un însurat. Iar eu pe lângă cele povestite cum nu-s decât trecător, ca o mărturie a vremilor de față, scriu și bucata asta, și pe care citind-o nu știu dacă în fiecare din noi nu se găsește câte un sărăcuț care a fost odată, dar care acum nu-i decât o duioasă amintire.

SUFLETUL

SUFLEȚELUL

Il botezase și îi pusese numele Ion. Dar era slab ca un pisic nemâncat și mic cât o păpușă, capul cât un măr domnesc, și mânele fără unghii. Nu avea decât șapte luni fără o zi. Iar la două ceasuri de cum îl botezase și murî, după care suflețelul lui cât un pui de porumbel alb, însoțit de un îngeraș, își și luă sborul spre porțile de zori de zi ale împărăției lui Dumnezeu, unde ajunse ca și gândul.

Aici, bătu. — Nu mult un zăvor se auzi, și un cap alb, mai alb decât nouri de zăpadă și cu o barbă la fel și lungă până la brâu, și îmbrăcat cu o haină mai albă decât crinul și încunjurat de un nimf de lumină asemenea sticlei la soare, se arăta : era sfântul Petre, portarul cerului, — și îl întrebă :

— „Cine ești ?

Dar îngerul, care venise cu bietul suflețel voii să-i dăe lămuriri.

— Oprește ! îi glăsui mâna dreaptă a lui Dumnezeu, ridicând palma. Apoi, îndreptându-se spre suflețel, îl mai întrebă : „Cine ești ?”

— Eu, sunt suflețul cel fără păcate, răsunse su-

flețelul îngăimând cu grije nepricepută, și mă chiamă Ion. Intr'o zi maică-mea m'a născut, într'o zi m'am botezat, în aceiași zi am și murit și am venit să mă primești în lumea dreptilor”.

— Ingăduie puțin, ii zise sfântul. Si poarta de aur ales, a raiului, se închise iar, cu un crâscăit de cheie. Si portarul cerului se duse la Dumnezeu.

Părintele ceresc cu barba albă ca omătul sticlitor în nămezzii zilei, îmbrăcat în strai de raze, sedea sus pe un scaun de nouuri, ținut de patru lei de față stravezie a zorilor zilei, iar alătorea de el, Domnu Hristos, Tânăr cu părul și barba de aur, și îmbrăcat la fel cu tatăl, ținea cu bătrânul împărat al lumiei, o cruce mare roșie și însângerată. În jurul lor, Serafim și Heruvim, fără trup, cu ochii de prunci, făceau o coroană ca un curcubeu, deasupra capetelor prea măreștilor noștri stăpânitori din necunoscut, pe când Sf.-Spirit în chip de porumbel învăluia creștetele Dumnezeilor cu două aripi albe.

Inaintea lor, stătea în genuchi Arhanghelul Mihail, cu aripi de argint și îmbrăcat în haină neagră, lungă ca și diaconii din bisericele noastre, dar care da întipărire durerei și a jalei.

Ingerul, tocmai, adusese ștafetă de câte suflete s'au născut în douăzeci și patru de ceasuri și câte au murit, și încă o veste mâhnitoare și negândită, că creștinii, acei ce se închină în numele aceluia care a murit pe cruce, se gătesc de bataie, îmboldiți de mândrie și lăcomie, și că unii vor a sdrobi chiar

pe frații lor mai mici. — Veste, care a făcut pe Domnul Hristos să plece capul în jos, măhnit adânc.

„Ce este Petre? I-a întrebăt Sfântul-Spirit, în vreme ce Domnul Hristos își luă o ținută ageră, și se scutură din umeri de s'a cutremurat pământul.

— Doamne, a răspuns sfântul; a venit un biet suflețel mic cât o muscă. Să-l primeșc în rai?

— Il știu, i-a luat vorba sfântul Arhanghel; într-o zi s'a botezat și în aceiași zi a și murit.

— Și-a venit Doamne, a urmat sfântul Petru, să-l primești.

— „Să te duci, să-i spui, i-a grăit glasul din necunoscut al Sfântului-Duh, să se ducă să steie un an în hogășul carului.

Așa, s'a auzit glasul, iar sfântul Petre măhnit de cele auzite s'a și dus și i-a spus lui Ion :

— „Uite ce e, sufletele Ioane, și îi spuse toată porunca.

Și îngerul lui Ion a plâns cum a auzit, dar înaintea voinței celui de sus, al puterei, și al legilor firei, cine putea să zică „nu”.

Și bietul suflețel, mai măhnit decât maică-sa care îl plângea, plecă și se lăsa în un târg mare, și s'a așezat la o răspântie pe urmele făcute de trăsuri și cară. Și râmase acolo în bătaia copitelor și în roțile căruțelor. Il durea săracul. Ce crezi, să treacă peste tine atâtea șiruri de cară și încărcate și goale... De abur e sufletul, da tot se simte. Iar bietul suflețel numai icnea și mereu se tângua : „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine“! Dar oamenii cu carăle

cari treceau, geaba se tângua bietul suflețel că, — nu-l înțelegeau, că pre vremea ceea oamenii nu ungeau carăle, — iar de păcură și unsori nici pome-neală — și aşa de tare scărțieau că glasul suflețelului nici nu se auzea.

De atunci, a rămas să se ungă carăle — nu care cumva — să mai fie vreun suflet în hogășul lor. Și zice că e tare păcat când nu unge omul carul.

Și, a stat suflețelul un an în hogășul carului, bătut de roți și de copite. În vreme bună amestecat cu colb, și în vreme rea cu toate gunoaiele și lapovițele.

Și iarăși veni îngerașul, și suflețelul ca o muscă se așeză pe măna lui și sburară la cer și bătu iarăși la poarta mărièrei lui Dumnezeu.

„Cine-i? se auzi acelaș glas, care-l întrebase cu un an înainte.

— Eu sunt, răspunse suflețelul mai umilit.

Și nu mult, o cheie crâșni în broască și sfântul Petre se arată: „Tu ești”?

— Eu, răspunse suflețelul miorlăitor; sufletul fără păcate“...

La asta sfântul Petre, făcù din mâni ca și cum ar fi zis: „Știu!”....

Și doar împinse poarta ușor, ca și cum n'ar fi vrut să-i deie a înțelege suflețelui că n'o închide pentru el, și tăcut și dând cu neîncredere din umeri, se duse înaintea scaunului celui prea înalt. Aice, găsi tot pe Arhanghelul Mihail, care adusese vestea că pe pământ, demonul a biruit sufletele oamenilor și că a început bă-

taie mare, că se bat cu milioanele de oșteni, și-i măre sănge și prăpăd. Iar totul e că s'au înmulțit oamenii; oști s'au adunat destule și nu mai au ce mai face cu ele.

La vesteasă astă un nour se lăsă de acoperi tronul cu chipul Dumnezeilor, și glasul Duhului-Sfânt, se auzi :

„Până acum, oamenii se băteau pentru un imbold, pentru un gând îmalt; pentru o patrie și credință, acum, pentru deșertăciuni închipuite. Atunci, eram cu cei mai puțini dar drepti, acum când deșertăciunile țin locul credinței, eu nu mai pot fi cu dânsii. Eu mi-am întors fața dela dânsii. Războiul istă e fără voiea mea”.

La vorba astă, nourul se ridică, iar pe fața sfintilor stăpânitori se citi o adâncă măhnire și din ochii lor curgeau lacrimi de mărgăritar, pe când crucea era învăluită în un văl negru.

— „Ce este Petre ? se auzi glasul din necunoscut.

— Doamne, a venit sufletul cu numele Ion. Intr-o zi s'a născut, în aceeași zi s'a botezat și tot în ziua ceea a murit. Venise acum un an, să-l primești în lumea dreptilor și tu, Doamne, mi-ai răspuns să-i spun, să se ducă să stea un an în hogășul carului, și acum, a venit văitându-se „Vai, de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine”. — Să-l primim ?“

La astă, fața Dumnezeilor se posomorî, și se plecă în jos gânditcare, și nu mult glasul din necunoscut dar mai încet și mai trăgănat se auzi :

„Să se ducă să mai steie un an în crângul morei”.

La care vorbă și sfântului Petru i se făcù jale și mai cu jumătate de pas o porni.

„Uite, ce a poruncit părintele lumei, sufletele; și zise el, când ajunse, și oftând îi înșiră porunca.

Bietul sufletel cum auzi, doar strâmbă buzele ca un copilaș când îi tragi o palmă și plecă capul pe piept, cu măhnire negrăită. Apoi, o porni căinându-se și întrebându-se ce a greșit el pe lume, și aşa s'a dus și s'a așezat în crângul unei mori unde se învârtește scripetul care la rându-i învârte fusul pietrelor. Și, acolo, se lăsa să fie vecinic turtit de colții scripetului doar vătându-se: „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine. Ce am greșit eu să stau în chinul acesta?”

Și bietul sufletel, care se născuse și se botezase într'o zi și murise tot atunci, se gândeau când a avut vreme să păcatuiască.

Și nimene nu-i înțelegea vaerul de oarece roțile făceau sgomot mare.

Și, aşa, a stat un an de zile.

La anul, iar veni îngerașul și, așezându-se pe mâna lui, o porniră la cer: „boc ! boc!” bătu iarăși la poartă.

„Cine-i? se auzi, acelaș glas ce-l întrebăse cu un an înainte.

— Eu, îi răspunse mai umilit bietul sufletel.

Și, iar o cheie se auzi în broască, și sfântul Petre cu barba colilie, își făcù vederea.

„Ai venit? îl întrebă sfântu. Ei, cum?

— Venit, oftă adânc sufletelul dând din cap cu sfârșanie.

Și Sfântul Petre, ca și cum ar fi vrut să nu știe că se duce iar la Dumnezeu, doar împinse poarta întorcând cheia de nici nu se bănui și, tiptil, se duse înaintea sfintei puteri a neînchipuitei făpturi.

Însă, aice, plângea în genunchi Maica-Preacurată îvelită în zăbranec negru, și povestea cu durere, că pe pământ e numai cenușă și ruine, de crâncenele războaie; că s'au tăiat copii nevinovați și, plâng mamele cu părul despletit, și s'au tăiat mame și bărbați în floare, și-i pământul plin de pustiire și desnădejde. Dar că nebunia războiului se urmează cu mai mare îndârjire și acum s'au amestecat și noroadele care stătuseră pacinice.

Până aice, fețele Dumnezelor stătuseră ca de marmură, însă, de data asta, tresăriră, și glasul Duhului-Sfânt se auzi :

„Voi trimete îngerul Păcei să le desvăluie deșărtăciunea și să le puie stăvilă vrăjmășiei. Apoi, voi pedești, cu tunete și fulgere pe demonul vicleniei și cu cutremure pre oameni, cu molimă, ca să se știe că fără de legile nu se iartă. Puterea mea îi va apăsa sufletește”.

Apoi, același glas întreabă : — „Ce este Petre ?”

— Doamne, a venit sufletul fără păcate.

— Știu, a răspuns Duhul-Sfânt. „Intr'o zi, s'a născut, într'o zi s'a botezat, și în aceiași zi a murit.. Să te duci să-i spui să mai steie încă un an în crăscătu copacilor”.

In vremea asta, suflețelul Ion, își făcea tot felul de închipuirি: cum o să stea el, și are să se bucure

în rai și are să se joace cu copii de seama lui. Când, numai ce auzi cheia, și în poartă se ivi barba albă a sfântului Petru.

„Apoi, vorbi el îngăinat, iute ce e sufletele Ioane,... Si puind mâna stângă la obraz și băgând degetul cel mic în gură, își crăntăni, gânditor, unghia de vreo două ori, apoi după puțină gândire, grăi silit și că și cu gura altuia : „a zis Impăratul ceresc, să te duci să mai stai un an în crâscătul copacilor,... și apoi.”

Și poarta se închise par că și ea cu măhnire, rămăind bietul sufletel plângând și gândindu-se ce a făcut el să tragă aşa osândă, și măhnit a pornit o înapoi și s'a coborât peste o pădure. Apoi, cercetând peici pe colo, se opri, atras de un sgomot : „Craac ! craac !”.

Ce eră : un copac, avea în vârf două ramuri încrucișate și de câte ori bătea vântul, ele se frecau între ele scoțând crâscătul : auzind el, se aşeză tocmai între cele două ramuri, căre eră crâscătul copacului. Aice, a îndurat ce n'a pătimit suflet pe lume : Lasă că-l frământau cele două ramuri, dar ploaia, piatra, furtuna, trăznetele toate erau pe capul lui.

Acum, numai eră de sagă și, gândi : „Numai că sunt un mare păcătos, sau că răsplătesc cine ști păcate părintești, de trag aşa blesteme”.

Dela o vreme aşa fi ajunse chinul de mare, că se încredință de-abinelea că e păcătos, și mereu se căină : „Intr'o zi mama m'a născut. Intr'o zi m'am botezat. Intr'o zi am murit... Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine, că păcătos mai sunt !”.

Aşa, s'a văicărat bietul sufleṭel, până într'o zi : veni o furtună mare ; un fel de uragan : copacii să se rupă în două, unii mai la marginea pădurei chiar și ieşiseră din pământ ; crengile se rupeau ca smulse de o mâna vrăjmaşă ; copacii fluerau și crășcătele se auzeau pline de durere. În sfârşit, vântul învârtea ploaia, o răsucea ca nişte călepe, apoi le alunga nebuneşte peste câmpii, peste sate, în stropi mărunti, fumurii, vuind ca o năvălire de oarde vrăjmaşe. Acum, sufleṭelul înebunise, cu ochii închişi, și gura, cu părul mototol suferea în gemete îmăbuşite grozavul chin al frământărelor firei.

Dar, iată că, vreo douăzeci și cinci de hoți cu căpitânul lor, nu-și găseau loc de furtună și deocamdată se adăpostiră sub unul din cei mai stufoși stejari din apropiere.

Puṭin, câte puṭin, furtuna se dămolă, noui trecuṛă departe bolocănoși și luminați de fulgere, de nu rămase decât soarele pe cer ca un trandafir de aur pe o pajiste linsă. Doar copacii se legănau scuturându-se de ploaie, și crășcătele copacilor se tânguiau, dar din toate se auzia glasul sufleṭelului :

„Intr'o zi mama m'a născut, într'o zi m'am botezat, într'o zi am murit. M'am dus la rai nu m'a primit”. Si, săracuṭul de el, își cântă toată jetiea lui, de suflet năcăjit, de auziră și tălharii, încheind'o cu vorbele : „Vai, de mine, și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt” ?...

Toți ciuliră urechile, ascultând, și uitându-se în sus, și privindu-se întrebător : „Ce-i ? — De unde ? —

De unde ?” Un tălhar îl văzu, și vru să deie cu săgeata crezând că e vreo cursă. Dar Căpitanul îl prinse de mâna și întrebă sughițând cu spaimă :

„Fraților ascultați ?

— Da ! răsunseră ceialalți.

Insă tocmai atunci suflețelul își și începuse iar plângerea.

„Ia ! Ia ! făcu Căpitanul. Ascultați !”

Și toți ascultără cu groază și se înfiorară întrebându-se „Ce-i asta ?”

— Il vedeți ? îl întrebă Căpitanul.

— Uite-lai ! Uite-lai ! le arăta hoțul care voise să l săgeteze.

— Unde-i ? Unde-i ? întrebară fiecare.

— Colo ! Colo !”

Și care cum îl vedea, și îl arătă și altuia.

Și zăriră că, în vârful copacului între două ramuri ce se frământau la bătaia vântului, era un copilaș mai mic ca un popușoi, și par că era, și nu era, aşa era de straveziu.

Totuși, hoților nu le venea a crede și se apropiară să vadă mai bine, pe când copilașul își rostea acum și nu știu câte-a oară plângerea sfârșind-o cu : „Vai de mine și de mine... și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt”.

„Ei, făcă Căpitanul înfiorat, și cu măinile una în alta, și dând din cap, ce ziceți ? Ați auzit ?

— Auzit, răsunseră hoții rușinați de meseria lor.

— Ei, mai hoțiti ? îi întrebă el.

— De, căpitane, zise un hoț, apoi, să ne luăm după ceeace ni se năzare.

— Apoi, eu unul numai hoțesc, le răspunse Tânărul. Și scoțindu-și căciula a îngenunchiat cu fața spre copilaș și a grăit : „Dacă tu, sufletele, care te-ai născut într'o zi, și te-ai botezat într'o zi, și tot atunci ai murit, nu ești primit în ceruri și ești un păcătos, apoi, ce suntem noi niște ticăloși, negrii iadului. Putea-vom vreodată să zărim fața sfântă a lui Dumnezeu ? O, ticălosul de mine, !”... Și căpitanul își înfundă capul în noroi, și plânse cu desnădejde mare, păcatele grozave.

Apoi, se ridică, și grăi, cu neastămpăr și mai usurat :

„Fraților, de acum să ne despărțim. Dacă sufletul ista care s'a născut și s'a botezat într'o zi, nu-l primește cerul, apoi ce a fi de noi ?.. Fraților să împărțim ce avem și să vă legați și voi că nu-ți mai hoții.

— Să ne despărțim, răspunseră hoții, însă imânătati și mișcați de cele ce le spusese căpitanul.

— Așa, zise mai marea hoților, să ne jurăm că n'om mai hoț.

— Să jurăm, răspunseră ei.

Și toți, înfiiorați, jurară că n'ar mai hoț și s'orduce fiecare să-și ispășească păcatele care cum s-o pricepe.

Și, pe dată au și împărțit prăzile, au svârlit cuțitele și ce au avut ca arme, s'au sărutat apoi frățește, și au apucat fiecare câte un drum printre copaci, pe când suflețelul se tânguiă : „Vai, de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine, că păcătos mai sunt”...

II

Intr'o zi de iarnă, pe când din cer, se vedea o parte de pământ acoperit cu pete albe ca un cal tărcat cu alb și negru. Pe petele cele albe de pământ era ger și viscol, Sfântul Petru, portarul sfintei cetăți din necunoscut sta acum, nu știu pe ce, la poarta raiului și își făcea niște socoteli. Crâncenele războaie i-a adus o multime de suflete ale acelor ce au murit acolo. Și cum avea porunca dela D-zeu că toți care mor pentru țară, să se bucure și de hodina cea sfântă, el pe toate le-a primit, și, cum nu știea carte, le-a însemnat doar pe un răboj și acum le uitase rostul. Când deodată auzi la poartă : „boc ! boc ! boc !”

— Cine-i ? întrebă sfântul.

Nu se auzi nimic. Și sfântul după ce ascultă puțin își văzut iar de treabă. Dar, nu mult, iar auzi : „boc ? boc ! boc !”— „Cine-i ? întrebă sfântul— „Eu, se auzi, un glas tângitor și slab.

Sfântul, întoarse cheia, și ce să-i dăe văzul : îngerul suflețelului, care venise cu doi ani dearândul, era cu un baiat, pe care abează sfântul îl mai prepuia ; în vîrful capului nu avea decât un ciuf de păr ; hainutele pe el erau sdreanță de sdreanță, ochii nu i se mai vedea, și fața îi era ca pământul și plină de zloată și slab ca scândura.

„Cine ești ?” întrebă sfântul Petru, sucindu-se să și aducă aminte unde l'a mai văzut.

— „Eu suflețelul Ion. Intr'o zi m'am născut, într'o zi m'am botezat, și într'o zi am murit, am venit la rai și nu m'a primit și am fost trimis un an în hogășul carului, și băiețul spusese toată povestea suflețelului încheind cu : „Vai de mine și de mine și de cel ce m'a făcut pe mine că păcătos mai sunt ! Si acum am venit să mă primiți”...

Starea suflețelului îi rupse înima sfântului de mâhnire, că uită și poarta deschisă, și se duse la Dumnezeu, și cu multă osârdie căzu în genuchi în fața nebiruitei puteri.

Insă, aice, eră îngerul Păcei, arhanghelul Gavril, îmbrăcat în haină albă, ca zorile ; pără-i de aur, poleit de raze, încins pe la frunte cu un cerc de stele, îi spânzura în valuri pe umere. La șoldul lui purta trâmbița păcei și sabia de foc pentru protivnicii ei. Adusese tocmai vestea că a făcut pace în lume, că a deschis ochii stăpânitorilor, să vadă deșertăciunea dorinței lor. Că pe protivnicii păcei i-a fulgerat în scunile lor, dar că pacea tot nu se încheia și, atunci, a sguduit pământul, s'au deschis vulcanii și s'au îngropat sate și orașe ; furtunile au înecat corăbiile, și totuși pacea nu s'ar fi încheiat, dar a început să umble foametea cu dinți de lup și boalele, și numai aşa s'au liniștit.

„Pace să fie, și dragostea între popoare, a grăit glasul sfânt din necunoscut. Vremea prorocirilor mincinoase a trecut și vremea turmei, și un păstor a sosit. Arhangheli peste puțin vor suna moartea

balaurului, care a purtat lumea cu viclenie și sfârșitul e aproape !”...

Apoi, glasul din necunoscut întrebă :

„Ce veste Petre ?

— A venit sufletul Ion...

— Știu, a răspuns, Duhul-Sfânt, și se caină...

— Da, Doamne, răspunse sfântul : zice că e tare păcătos.

— Să intre ! Dar să ’mi spuie cine sunt cei două zeci și cinci de însi, care vin după dânsul“.

In adevăr, când se uită sfântul din poarta raiului, zări înaintând două zeci și cinci de suflete, însoțite de două zeci și cinci de îngeri, de care se țineau două zeci și cinci de mii de draci, care se certau urlau, morlăiau și trăgeau sufletele de haine, de mâini, și fiecare drac avea câte-o inimă de om însângerată și câte un cuțit înfipt în ele : erau inimile celor uciși de hoți, și făceau o harmalaie, de Doamne ferește.

— „Ioane, întrebă sfântul, cine sunt oamenii ceia ce vin în coace ?”.

Se uită suflețelul și îi recunoșcu și i-a răspuns :

„Aiștia sunt două zeci și cinci de hoți, care pe când eram în crășcătul copacilor veniseră pe o fur tună să se adăpostească sub un copac. Auzind Tân guirea mea, și-au zis : că dacă eu, care is născut, bo tezat și mort în aceeași zi sunt păcătos și n’am fost primit în rai, apoi, ce o fi de dânsii, și atunci s’au lăsat de hoție, lăsându-se să moară de foame”.

In adevăr, hoții despărțindu-se, care cum au întâl-

nit câte un sărac ori om nevoieș, au dat tot până
au rămas cu peile goale. Apoi au intrat în câte o scor-
bură de copac, și au murit acolo, toți de foame
până la unul.

Sfântul la asta, oftă, își sterse lacrimile, și a și grăbit
la Dumnezeu, și ii spuse : „Uite Doamne — așa și
așa. — „Stieam, ia răspuns glasul sfintei treimi. Dă-le
drumul la toți și să-i spui suflețelului, că nu-i muscă
să nu se nască fără păcat. Că omul de cum a venit
pe lume e cu pecetea păcatelor ce avea să le facă,
iar cel mai mare păcat e că s'a născut în lume și a
prinuit dureri maică-sei“.

Și, așă, s'a dus sfântul. Dar, acum, cele două zeci
și cinci de suflete ale hoților erau și sosite și așteptau ;
iar demonii stăteau în depărtare fiecare cu inima
de om în mână, ca doavadă de învinovățire înaintea
judecăței celei mari, și așteptau cu poftă mare ca
sfântul să le trimită prada.

„Ce vreți ? îi întrebă pe suflete portarul cerului.

— Să ne primești, grăiră ele cu spaimă mare,
și tot uitându-se mereu la draci, „să ne primești ori
de nu, să ni se deie cea mai mare osândă ce nu s'a dat
pe lume. Numai negrilor celora să nu ne lăsați. Că
am păcatuit, dar ne-am ispășit prin cea mai neagră
osândă.

— Dumnezeu așă a vrut, grăi sfântul, să vă dăie
pildă pe suflețelul ăsta. Că Dumnezeu a văzut tică-
rea voastră, și s'a bucurat ca și părintele la aflarea
fiului pierdut, ca și păstorul la aflarea oaei rătăcite.
Intrați în liniștea de veci.”

La asta, îngerașul suflețelui începù să râdă și să bată în palme de bucurie. Iar cele douăzeci și cinci de suflete, și cu suflețelul înainte, intrară pe poarta strâmtă a cerului, pe când demonii rămași de departe de rai, miorlăiau ca mâtele și vânthurau înimele însângerate în mâni mușcând din ele, cu multă ciudă.

Apoi, poarta se închise, pentru a lăsa loc și altora trădiți de valurile lumei pământești, să vie să bocânească în ea ca Sf. Petru să-i primească.

MOŞ VASILE ȘI COPII

MOŞ VASILE ȘI COPII

Casa lui moş Vasile e între livezi. Vara e rai : pasările cântă, florile umplu iarba din grădină ; iar casa e învăluită în zorele ce se ridică până la coperiş și spânzură în jos ca niște cozi stufoase. Și cu toate astea moş Vasile nu e fericit, și vecinic e singur, singur cuc. Toate se bucură împrejurul casei lui, până și viscolul se bucură iarna când isbește în streșini și în ferestre cu boabe de ghiață, ca un copil obraznic cu nisip ; numai moş Vasile nu mai simte bucuriile vieței.

— „Dar de ce ? — M'ar întreba unul căruia ia-și povesti prin grai numai. — „Și cine e ăsta moş Vasile al dumitale ?”

— Un moșneag, i-aș spune, vecin cu mine. Și, chipul lui unde mă duc, mă urmărește. E un om cum nu-i altul în mahala și povestea lui e jalnică. Optzeci de ani are, și cu cât a îmbătrânit cu atât par că e mai frumos : părul alb ca argintul, ochii vii, albaștri și fața albă și îmbujorată. Adecă de ce n'ar fi și bătrâni frumoși ? — Ba bine că nu. Unii oameni îs mai frumoși la bătrânețe ca la tinerețe. Și aşa e și moş Vasile. Nu

știe lumea cum a fost la tinerețe dar știu eu, că fața lui e bălană, ochii lui albaștri și părul lui ca argintul le-aș dori și eu, la bătrânețe, de a fi să mai ajung, dar nu să fiu aşa singur ca moș Vasile. Că n'a fost totdeauna singur. A avut și el babă și copii, dar băbuța i-a murit cu optsprezece ani în urmă, iar băeții rând pe rând s'au strecurat : unii înainte de moartea babei, alții, după, — Așa i-a fost scris — și nu i-a rămas decât unul singur, Ionică. Ionică era de doi-sprezece ani când a murit gospodina, mătușa Domnica. Și după aceea, Ionică ăsta a stat vreo doi ani cu moșneagul și într'o zi a plecat la București și s'a făcut scriitor la o căntălerie. Totuși vine din când în când acasă, dar iar se duce. Mai mult fi rupe inima moșneagului când se despart. Cât e băiatul acasă, bătrânul joacă de bucurie. Iar când e să se ducă, par că ceva se rupe din inima lui ; totul se pustiește, par că, în juru-i. Trebuie să treacă săptămâni să se obișnuiască iar cu singurătatea. De cât atâta, ca să uite, bea, bea rachiul. Vecinic e cu o sticluță neagră în sân. — Și de ce neagră și nu albă ? — Pentru că moșneagul pune câte odată sticla pe fereastă și îi vine câte un mosafir, un megieș, și el nu vrea să știe cât rachiul are în sticlă ; să nu fie silit să-i dăe și celuia. Nu prea vorbește cu omul, multe, dar singur, cât poftești. Ba, câte odată, ducându-se aşa pe drum, se trezește sfătuind și dând din mâini, când cu Ionică al lui, când cu baba. Într'o zi mergea aşa și se gândeau, dacă n'ar fi bine ca Ionică al lui să se însoare. Și chitea el, aşa, să vie să-și cete mireasa în

târg la el. Si nu știa bine : să vie în târg să se aşeze ori ba, și deodată par că chipul băbuiei se ivi lângă dânsul. Se întoarse cu ani de zile în urmă, pe când mergea cu ea pe drum și se sfătuiau, ba, câte odată chiar se și certau și grăi :

— „Ce zici tu, Domnică, să zic lui Ionică să vie să se însore aici ? — Da de ce fă ? — Nu te gândești că-s bătrân ?“

Baba avusese obiceiul de-l contră și de astădată i se pără că o aude : — „Cum, în târgul ista, unde toate-s niște rele și fudule și calice și leneșe ? Lasă *băietul* în pace !...“

La asta, fără să-și dea seama, — ca de obiceiu când ea îl năcăjea, — sufletul se răzvrăti și zise : — „Nu vrei tu ? Nu vrei să vezi băietul lângă tine ? ... Ia lasămă în pace ; decât îți spuneam, mai bine îmi astupam gura cu pământ. Si ar fi bine să taci. Ești o...“

La vorba asta, o piatră venină din o curte, aruncată de un copil ce voia să pălească o vrabie, și trecând pe la urechea dreaptă a lui, căzută înainte-i. Atunci el și dădu seama că e singur. Se uită în jur : nu zări pe cel ce aruncase cu piatra, și numai atunci văzut că avea să facă un păcat, că avea să zică : „Ești o proastă“ și-și făcu cruce, se bătu cu palma peste gură, apoi, scoase sticla din sân. Dar mai întâi se uită în jur și văzând că nu e nimini, trase o dușcă și iar începuri : „Si aşa măi Dcmniță...“ Însă se smuci din umeri și grăi : „Am să înebunesc ! Na, am să înebunesc ! Doamne nu mă lăsă“... Si se închină iar.

Si cu toate că e nenorocit și singur, dar nici nu-i

bucuros nici de prieteni ; nu vrea ca nimeni să-l ştie nici mânâncă nici ce bea. Nu-i plac oamenii ; pe toţi îi crede neciştii.

Cât a fost mai cuprins şi-i trăia baba, avusese o mulțime de prieteni cari nu-l mai scuteau cu dragostea nici zi nici noapte. Şi toţi se îndesau spre el şi-l poftea la petreceri. La mulți le-a făcut bine cu bani, cu pâine, dar iată că-i mor doi copii : unu în oaste, şi unu fiind slujbaş la drumul de fier. l'au lovit într'o zi două tampoane, şi în două zile l-a prăpădit. De atunci moșneagul a scăpată şi cu cât sărcea cu atâta se răreau şi prietenii, iar într'o zi, toţi l'au părăsit şi nu i-au mai dat nici ce era al lui. După moartea babei l-a sfătuit un om să se însoare, însă el având atâtea pilde în lume, se gândi la Ionică al lui şi îi răspunse : „Eu babă oi găsi, da' mamă la băietul meu, ba”.

In altă zi veniră nişte neamuri, chipurile, să-l îngrijească şi să-i ţie de urît. El le primi, dar cu vremea se făcură stăpâne în casa lui, iar pe dânsul şi pe băiat se încumetară să-i socotească ca pe nişte slugi, ba să şi le poruncească. Intr'o zi, însă, moşu ne mai putând îndura, luă un hahău şi la ele : „Rui ! Haraus din casa mea ! . . .”

Asta era înjurătura cea mai de seamă şi în timpurile, cele mai nesuferite ale moșneagului. Şi le-a petrecut pe neamuri cu paru până departe.

Moșneagul a fost în vremea lui catană la Nemți, şi pe acolo învăţase multe, dar cu timpul nu-i rămăsese în obiceiu decât vorbele astea şi cuvântul ungu-

resc „holgoș”, — adeca „tăcere !” pe care el îl socotea, din neștiință, tot ca nemțesc.

Și, de cum a gonit neamurile, singur își mătură casa, singur își face mâncare ; și de atunci, și azi, când robotește ceva pe lângă casă i se pare căteodată că are pe neamuri înaintea lui și dondăește : „Rui ! Haraus de pe lumea asta”.

— Ceeace după el ar fi : „Periți, să nu vă mai văd !”

Apoi, ca să-și potolească sufletul, scoate din sân sticluța neagră, se uită la dânsa în bătaia luminei și, soarbe un gât bun și iar o pune la loc, după care își cată de treabă ; ori tae lemne, ori face foc.

Și nu vezi pe lângă casă cătel, măță, ferească sfântul ! Si asta pentru că a avut cdată o măță neagră, pe care a găsit-o sub un gard mieunând, și a adus-o acasă, cu gândul să-i ţie de urât.

Se linguește mătuca și torcează nevoie mare, și părează cinstită, comedie, și prindează la șoareci de minune, ba, se și îngrășase ca un băcan. Dar, într-o zi, i-a șters o bucată de slănină de pe polită, iar moșneagul a asemănat măță cu neamurile lui, cari după ce s-au încălzit, au prins să-l supere, și a pus măță într'un sac, și aşă, a dus-o într-o pădure, lăsând-o acolo.

Singură lui dragoste au rămas copii mici, că ei nu fac la nimeni nici un rău. Copii de prin vecini știu că ține la ei, și cei mai mici îi zic „tătucă” ; iar el, unuia îi zice „Iecobuț”, altuia „Tănăsucă”, altuia „Georgică”. Pe fete tot aşă le numește ca pe fetele lui moarte, și asta numai pe cei până la cinci ani. Cei mari nu-i plăc, că-i fură vara merele și-i strică

gardul. Cu ei vecinic e în ceartă ; când dau cu pietre pe casă, când i se greapă sănă pe gard. El le strigă : „Măă” ! Măă !. — Ei fi dau cu tifla : „Moșule ! Co-coșule !” Si se strâmbă. El crapă de ciudă și la fiecare făgăduește câte o calcavură când i-o prinde. Dar și-ai găsit : cum a zis a și uitat, că inima lui, ori cum, e bună, și iartă.

In viața lui n'a făcut rău la nimeni ; nu s'a judecat cu nimeni. Mânia în el e foc de paie : se încruntă și iar se însenină. Odată un vecin a lui, pe când nu era acasă a mutat gardul cu un pas pe locul moșneagului. S'a aprins moșu rău, și-a spus : „De ce măi creștine mi-ai șterpelit din loc ? Cela a răspuns că aşă are în plan. — „Așă, a strigat moșu, ia să aduc eu ingineru”. Si a plecat. Insă a mers numai până mai încolo. Că el cu fețe boerești nu prea a vorbit în viața lui. Si par că îl stingherea rău treaba asta. Cu gândul s'ar fi dus ; avea tot scris în minte ce să spuie, dar în inima lui par că avea un junghiu, o împotrivire, că ce-i veni că se întoarse înapoi, mai mâños de cum plecase și și-a zis : „Mâne dimineață mă duc”. Si a doua zi, nu s'a dus, și, aşa, a amănat zi după zi până l'a lăsat pe cela în plata Domnului, ba, ce să vezi, că s'a și împrietenit cu vecinul.

De când a plecat băiatul, câteodată îi e aşă de urît, că închide casa de Luni ; zăvorăște porțile și se duce la câte o mănăstire ori, în altă parte ; la prieteni, ori neamuri mai de treabă și vine Sâmbătă seara. Tune, fulgere, cufunde-se pământul el e acasă să aprindă candela la icoane, iar Duminică să meargă la biserică

cu țințirimul unde sunt îngropați baba și băeții. Si numai ce-l vezi cu traista de umăr doldora. De vine mai de vreme, copilașii îl văd și numai ce răsar cu capetele lor albe roind în drum și tipând de bucurie : „Vine tătuca ! Vine tătuca !” și înaintea lui întinzând mânila și zicând : „Mie ! Mie, tătuca ! Mie tătuca !“ Câte unul mic nu poate merge iute și cade jos și tipă după ceilalți. Moșu se oprește în mijlocul lor, lasă jos traista : și cu lacrămile în ochii le grăește : „O, dragii moșului ! Dragii tătucăi, veniți la moșu !“ Copii întâi fac roată împrejurul lui, în vreme ce el ajunge la cel mic, îl ia în brațe, îi sterge nasul și îl sărută : „Ole-o dragul moșului Mihăluț“. Așă le zice el la toți copiii mai mici, după numele băietului lui cel mai mic după Ionică, Mihăluț, mort la doi anișori și ceva. Cei mai mari stau cu ochi țintă rugători, în vreme ce unul îl prinde de suman, altul de picior, unul îi pupă mâna ; iar el ca să nu le strice inima îi ridică rând, pe rând cu câte o mâna și-i sărută. — „Stați să vă dea moșu ceva“. Si, începe a cotrobăi pîn fundul traistei și le dă : unuia un măr, altuia o pară, altuia două nuci, ori un covrig, zicându-le, sărutând mai întâi daru : „Na, tie de sufletul lui Iecobuț. Tie, de al lui Mihăluț. Tie, de al Paraschivei. Tie, de al Ilenuței“. Si aşa însiră toți copiii lui morți și toate neamurile.

După asta, îi pune :ă zică „bogdaproste“, și aşă se duce acasă, urmat de o leotă de copii, cărora le închide poarta în nas, ca nu cumva după cei mici să vie și cei mai mari, să-i facă vreo boată.

Câte odată găsește câte o scriscare svârlită de poștaș

în cerdac, ori i-o aduce un vecin, ori se întâlnește cu poștașul pe drum. Moș Vasile nu știe carte, dar la nici un vecin nu i-o dă să i-o citească de frică să nu-i afle taina, și pândește câte un trecător pe uliță care i se pare lui de omenie și-i zice : „Domnule, dragul tătucăi, te-aș ruga ceva, nu mi-i citi un răvaș că e dela băietul meu și tare mă doare inima să știu ce scrie.

Omul se uită întâi la moșneag, ciudat. Dar moșu are aşă o privire, încât moaie inima drumețului și cela îi citește răvașul. Și fiece rând e sorbit cu setea și lăcomia unui însetat de cine știe câtă vreme. Și pe ce se citește, ochii lui se aprind, înghite în sec, inima-i tremură și când mântuie, scoate un oftat adânc și ușurător. Apoi mulțumește străinului ca pentru cine știe ce dar mare.

Dar într'o zi s'a supărat rău până și pe copiii cei mici:

Aveă niște nuci în grădină, mai eră o săptămână până în *Ziua-Crucei* ca să bată nucii. Moș Vasile iar plecă de acasă. Când veni, găsi nucii pe o parte bătuți; păpușoaele călcate, verdețurile iar. Cercetă prin vecini, nu dovedi pe vinovat. Intrebă pe copiii cei mici, copilașii se uitară întâi la cei mari, apoi la moșneag și tresăriră, dar nu spuseră de frică să nu-i bată coblizanii. Mâños, veni acasă și-și zise : „Lasă !...” Luni se făcù că se duce iar de acasă, și pe altă parte se întoarse și se ascunse în păpușoaie. Copiii îl pândiră și-și dară veste : „A plecat moșneagul. Putem merge la nuci.“

— „Haidem ! să îngheră unul pe altul. Și pe când moșneagul își faceă o țigară în păpușoaie, așteptând

cu zâmbet de ghiduş pe copii, deodată auzi gălăgie de copii mai mari, mai mici, prăjini înăltându-se în aer, și glasurile apropiindu-se de gard. Asta îi deșteptă mânia în moșneag și-i ascuțî mintea și urechile. O scândură se desprinse și un cârd de draci de școală și mai mici, de prin vecini și toți cei cărora le da mere pe drum. Mânia moșneagului creștea din ce în ce și grăi : „Iată cui dau eu de pomană... Azi îi ogoesc, și mâine mă fură. Poimâine or crește mari și mi-or face alte șotii”. Îi când și văzù pe toți intrați, deodată, se ridică înfierbântat și strigă : „Rui ! Haraus !”

Atunci, toți la fugă ; cei mari întâi, după ei cei mai mici, călcând cu nemilostivire pe pușcările și bostanii. Dar moșul mânișos, să-i rupă. Unul singur, mic rămase ca o măgâldeață ; cu nasul roșu, ud, cu părul galben numai cărlionți, alb și cu ochii albaștri, aidem Ma Mi-hăluț a lui. Dar el, turburat, apucă copilul gata să-l trântească de gard, să se răsbune ; iar când îl ridică să-l deie de istovul, deodată inima i se muie ca străpunsă ; icoana lui Ionică când era mic par că i-se năzărî în ochii albaștri ai copilului, și rămase, aşa, cu omulețul ridicat în aer și cu ochii la el zăpăcit, și tremurând.

„Dă-mi-l, dă-mi-l ! moș Vasile”. — Deodată se auzi un glas, și o femeie Tânără, cu ochii albaștri, cu sânul jumătate gol și cu părul despletit se ivi : „E copilul meu”. Era o vecină dela a cincea casă, măritată de vreo cățiva ani, și pe care moșneagul o cunoștea. Dar, moșul, la asta își întoarse capul, și văzând femeia o duioșie și o mustrare îl cuprinse, de i se umplură

ochii de lacrimi, că sărută plodul pe frunte și i-l întinse :

„Na”. Apoi, cu pieptul sbuciumat, rușinat de el însuși, de ce avea să facă, repede se năpusti asupra unei hulioane cu mere și ca și cum ar fură dela altul, rupse frunze, roade și îi umplu poala femeei de cele mai frumoase mere, pe când copiii ceilalți suitați pe gard, cu degetele claranet îi strigau : „Moșule ! Moșule cocoșule !” Și în vreme ce femeia plecă cu odorul la sân, el ca și cum s’ar fi despărțit de o unică mângâere, plecă spre casă plângând și mustrându-se :

— Doamne ! Doamne, Ce-aveam să fac !... Ce-aveam să fac !... Apoi, răcorit ca de o greutate, mai inviorat, își zise cu mânie : — „Iată ce aveam să fac din pricina unor secături de nuci...”

Și repede se duse în sură, luă o prăjină, și până în seară, toți nucii au fost bătuți și nucile împărțite la copii.

POVESTEA BĂRBĂNOCULUI

Povestea Bărbănocului

Ci-că eră un om, căruia îi zicea Toader Bărbănoc, tare bogat și tare norocos și milostiv, și aşa de bun la Dumnezeu, că ce cerea, ce doriă el, toate erau după voia lui. Cu toate astea eră tare nemulțumit. Ar fi vrut ceva și n'ar fi vrut, mă rog, ca tot omul sătul de bine și care deși nu-l doare nici un deget, totuși par că se simte bolnav, par că îi lipsește ceva.

Intr'o zi, se întorcea dela târg acasă. Eră frumos în ziua aceea. Zi de primăvară, când râde câmpul de verde și floare, și când păraile ca trezite din un somn lung borborosesc povești tainice, neînțelese decât de năzdrăvani și de Iele. Și tocmai treceă pe o cărărușă ce o făcuseră oamenii pe hatul unei arături, mărginit de un părăiaș ce curgeă din un izvor dela poalele unui huciu-verde, ce se vedeă pe un deal înverzit de curând ca un ostrov în mijlocul unei ape mari. Și părâul ca o șopârlă scăpată din gura unui dușman, fugă pe sub ierburi și papură, repede și scăpător la soare, învârtindu-se în hulboane, cotind pe după ierburi și bolovani și se tot duceă în un șopot clincănitor și înnecat, pentru a se întâlni cu cine știe ce părâu sau iaz mare.

Și apa asta o știă de mulți ani, omul, pe acolo, o apucase și bunica lui. Bunica lui murise, părinții lui așișdereau. Pârâul își schimbase cursul, își preschimbase malurile și tot trăia. Asta pe lângă viața lui searbădă de muritor, îi deșteptă în el o lume de gânduri și icoane : copilăria și tinerețea lui trecută, copiii lui unii mici, alții mari, bătrânețea ce îi turnase un smoc de păr alb în frunte și moartea, care avea să vie și să-i închidă ochii pe veci. Toate erau cum erau, pe toate le înțelegea, că le-a adus vremea ; înțelegea să fie despuiat și de piele, și carnea să se facă pe dânsul pastramă, dar nu înțelegea să și moară. Pentru ce adunase el atâtea bunuri, mâncă aşă de bine, își făcuse gospodărie de să-i meargă vestea, ca să moară, să se risipească toate în urma lui ? Să nu se știe că, în satul — cutare — a trăit un Toader Bărbănoc ?

„Bine, îi zicea un gând înțelept în el, dar au să rămâie la copii !

— La copii ? răspunse el răzvrătit. Dar ce folos, dacă n'am să-i văd eu cum trăesc, n'au să auză cuvântul meu povățuitor. Ce am să folosesc eu, chiar dacă ar ajunge și împărați, dacă eu n'am să-i mai văd. Au să-i vadă o lume, florile primăverii, soarele pe cer, dar eu n'am să-i văd. Ce mă fac eu ? O, veșnice bucurii cari colindăți lumea, de ce trăiți când viața ne e aşa de sarbădă ? — Oh ! Doamne, de ce nu sunt un pârâiaș, că poate aş fi mai fericit. Ia uite-l : ieri i se prînzeseră turțurii iernei de barbă, și îmbătrânise, că nu-i mai auziam

glasul, și, azi, cum a dat de scărele primăverii, s'a curățit, s'a spălat de parcă acumă s'ar fi născut. De ce nu-i și cmul, ca un părâiaș? Să vie o vreme aşa, să nu-i rămâie decât osul, și să bată peste el un timp în care să înceapă a se îmbrăcă în un chip de om mai mic și mai Tânăr. Ce bine ar fi atunci, când cmul având o viață trăită, s'ar feri și de greșeli și ar trăi mai bine!"

Așa gândiă Bărbăncă în gândul lui, când deodată îi rărăsiră în cale doi moșnegi: unul mai nalt, cu o barbă lungă și albă până la genuchi, și îmbrăcat cu o giubea lungă și blănăită, și altul, mai scurt, cu un fel de strai pe el, că pareă sluga celui dintâi.

„Bună ziua, moșicilor, grăi cmul, scoțându-și căciula.

— Mulțumim d-tale, răsunseră ei. Da încotro?

— Dela târg, și acum mă duc spre casă și tocmai mă gândeam că ce e viața asta. Un fleac, nici nu știi nici când ai trăit, nici când ai murit. Ce folcs că are omul avere, să se lăfăească și o mie de ani; nevastă, copii, dacă tocmai când e lumea mai dragă, atunci vine moartea și-i face sfârșitul!

— Apoi, rău faci, că te plângi înaintea lui Dumnezeu Sfântul, răsunse cel dintâi moșneag, pentru că trebuie să înțelegi, pământul ăsta e mic, camenii se înmulțesc pe clipă, pe ceas, și dacă toți camenii ar fi trăit dela Adam încocace și de aci înainte, apoi gândește ce de lume ar fi la o leacă de pâne.

— Atunci, de ce nu face aşa, răsunse Bărbănoc. Până la o vreme să ne lase cameni, deacolo să ne

prefacă în vre-o buruiană, ceva, care trăește cât lumea..

— Vra să zică ai vreà să trăești cât lumea ?

— Da, răspunse omul ; aş vrea să ştiu ce se va petrece până la sfârşitul lumei.

— Şi cam ce ai vreà să fii ?”

Omul se gândi, se uită la norii ce se duc pe cer, și fi vedeă pe unii întregi ca niște ostroave muntoase și deodată destrămându-se, se uită și la pârâias, și grăi :

Eu unul aş vreà să fiu un pârâias, că el curge cât lumea și în drumul lui nimic nu-l stingherește, și vede atâtea lucruri : florile își pleacă capul să fie udate de undele lui răcoritoare, ierburile se dau înlá-turi să se ducă mai departe, și el curge, curge voios, săltând din piatră în piatră până în apa cea mai mare, deacolo dă în alta și mai mare și vede târguri și sate, și de acolo în cetatea mare, unde se adună toate apele din lume — Marea — și stau la sfat, ba are norocul să înconjoare lumea fără multă bătaie de cap.

— Bine, omule, făcù moşneagul. Fie-ți voia împlinită ! In loc să mori să te îngroape, să te hodinești și tu de atâta sbucium omenesc, cu un an înainte de a muri, într'o zi, când te-ai află în grădina ta, te vei preface într'un pârâias.

— Bogdaproste, grăi Bărbănoc, ca ușurat de o mare greutate, dar mă rog, nu-ți fi d-voastră Dumnezeu cu sfântul Petre ?”

Insă moşnegii, când băgă bine de seamă Bărbănoc, pieriseră.

„Numai că Dumnezeu cu sfântul Petre a fost” — își zise el, și plecă acasă, și trăi omul mulți ani; și albii părul ca iarna, și se slăbiră puterile, simția sfârșitul apropiindu-se, dar lui nu-i păsă, știu că prefăcut odată în pârâiaș, avea să trăiască cât Vavilonul. Atâtă că avu grija să spuie și babei și copiilor, ca să stie ce are să fie cu el, când o fi să moară.

Și, într’adevăr, într’o primăvară, pe când se află în grădină lui, numai ce simți că începe a se topî ca un boț de omăt și că picioarele lui se prefac în apă, deacolo trupul încet-încet. Strigă la copii, la nevastă, să vie. Când ceia eșiră din casă, Bărbănoc eră un pârâiaș ce curgea, făcându-și drum prin iarba, prin arătură și tot își facea drum neoprit mai departe, surluind tainic și repede, răsturnând ierburile slabe, florile le facea vârtej, le rupea, le ducea la vale, la vale, tot la vale, până ajunse la o apă mare. Aici eră un pârâu care primia cu sgomot și chef mare toate pârâiașele ce dădeau în el, și cu care vorbiu, și cu ele de mâna, de gât, se ducea ca la nuntă undeva la vale.

Cum văzut pârâiașul minunea asta, hop, și el bobâldâc în apă și, cu celelalte unde de gât, la vale, răzând și hăulind. Dar deodată teate cu pârâul în cap se opriră și se întristară. Intr’un loc, niște femei făcură stăvilar de pus cânepa la topit, aşa că apa nu mai avea loc pe unde să treacă: „Vai, șopti pârâiașul, unde am ajuns! Săriți, oameni buni, de mă scăpați și dați-mi drumul!”

Dar cine să știe, că el e om? Și aşa a fost silit să stea

pe loc, sfătuindu-se vreme îndelungată cu celelalte ape, ce e de făcut. Și nu găseau nici un mijloc, căci nu vedea prin zid nici cea mai slabă borticică. Cercat-au toate colțurile și nimic. Zidul era prea înalt. Atunci pârâul hotărî, cu toatele să stea să-și mai adune puteri dela matcă, și numai aşă începură a-și umflă piepturile, a se acățără pe maluri, și a împinge zidul sfredelindu-l. Asta n'ar fi fost nimic, dar într'o zi se pomeniră cu niște femei care prinseră a bate țăruși și a cără cânepă la topit, și au murdărit cu cânepa toată apa și au umplut-o de nămol. Asta a fost de neașteptat pentru bietul pârâiaș, și poate acolo se înăbușia; dar într'o zi veni o ploaie mare, care mări apa, dădu pârâului putere și, aşa, dărâmă un colț de zid și astfel trecu dincolo.

„Ah, își zise pârâiașul, bine că am scăpat, și fugi cu apele pârâului la vale huind și chiind de bucurie.

În adevăr, văzù el multe lucruri frumoase dar și urâte. Ajunse într'un târg. Aici văzù case mari, oameni mulți, muzici, sgomot care-i luau auzul și care l-ar fi înveselit, dar toate canalele de scurgere dădeau în el și toate murdăriile se aruncau în apă și asta îi făcù pârâiașului viața de nesferit și se tânguia jalnic, că durerea lui ajungea până la inima izvorului și se vedea tare nefericit și pizmuiă toată firea, dar mai mult pe niște brazi din preajmă-i ce-și legănau capetele la bătaia vântului și tot drepti erau și cu capetele lor înalte par că atingeau cerul și vedea tot târgul și alte locuri până departe. El se gândi:

„Ce bine e să fii un brad înalt, vecinic verde

iarna, vara, și cu cât îmbătrânești cu atât crești mai mare și mai frumoș! Ah, Doamne, fă-mă un brad“.

La vorba asta ceva se desprinse din nouri și părâiașul cum se tânguiă cu ochii spre cer, văzù chipul moșneagului, care îi făgăduise, că are să-l prefacă în părâiaș, și îi zise :

„Ei, omule, nici aici nu ți-e bine?

— Nu, Doamne, grăi părâiașul, uite ce îmi pate viața. Și părâiașul în luptă cu zoaiele târgului își cântă cele pățite tatălui ceresc.

— De, văd și eu, zise moșneagul, dar dacă ai cerut așa.

— De, păcatele mele, făcù omul, dar am știut una ca asta?

— Și-acum ce vrei?

— Vreau să mă prefaci în un brad, că poate mi-o fi mai bine.

— Fie-ți voia împlinită”.

Și moșneagul — care nu era altul decât Dumnezeu — închise poarta, dârz, cu un zâmbet plin de înțeles, și dând din cap, ca și cum ar fi zis : „Lasă, las’că te-i sătura, tu, de deșertăciunile omenești”, în vreme ce părâiașul chiar în grădina lui, se prefăcù în un brad înalt ; se uită de sus, vedeă toate împrejurimele, și nu mai putea de bucurie. Însă într’o zi numai ce veni, măre, o ploaie ca aceia, cu grindină și un rotocol de vânt, și unde n’a început a trăznì și a pocnì în copaci și unde nu mi-l înșfăcă pe brad vântul în brațele lui cele nebune, și unde începù măi bade a-

strânge și a-l sgâțui și a-i rupe din rămurele și unde n'a dat și grindina să-l scuipe în obraz și să-l lovestească cu niște bucăți de ghiată ca acelea. Inceput-a el a tipă și a strigă în ajutor toate neamurile. Dar cine să-l înțeleagă? Noroc că furtuna trecu mai iute și numai aşă a scăpat. Soldit, ciufulit, își scutură ramurile de ploae și începù a sclifosi și a se văicără :

„Brad mi-a trebuit mie să fiu! Doamne, ce mă fac eu acum? De va mai veni un vânt nebun, ca mai adineaura, mă duc pe gârlă. Acuma văd eu, că mai bine e să fii vânt. Că vântul e mai tare, ca orice. El trece peste nouă țări și mări și nici nu-i pasă nici de Vodă. Unde e piedică, dă busna și trece în lumea lui, și unde mai pui, că toți copacii i se pleacă până la pământ?... Doamne fă-mă mai bine un vânt!“

La vorba asta, o poartă se deschise în cer și moșneagul iar își băgă capul printre ușă și întrebă :

„Cine plânge acolo?“

Bradul care stătuse cu ochii la cer, îl văzù și grăi :
„Eu, Doamne!“

— Da ce este?

— Nenorocire mare, cată jos numai și te uită : M'a nenorocit un vânt nebun.

— Și-acum ce mai vrei? îl întrebă Dumnezeu?

— Să mă fac și pe mine un vânt, poate oiu nimeri mai bine.

— Amin, grăi Dumnezeu și făcând un semn cruciș cu mâna, bradul se și prefăcu într'un vânt, și ce vânt! Omul când se văzù vânt, a vrut, ca suflet ce eră,

să se arate mai vânt, decât toate vânturile ; s'a umflat odată în pene, s'a uitat la copacii ce abia se legănau de suflarea lui înceată și unde n'a început a bate, și a umbla razna de colo până colo, turburând nourii din cele patru părți ale lumiei, și unde n'au venit niște furtuni, ca acelea și unde n'au tăbărât nourii pe el cu ghiață și apă vreo două săptămâni, de ajunsese bietul vânt, vai de capul lui ; umbără prin ploae mai mult plângând și căutând câte un adăpost, dar unde voiă să intre i se închideau ușile în nas și plângea pe afară sgreburit, rugându-se pe la ferestre.

„Faceti-vă pomană și lăsați-mă și pe mine măcar în tindă”.

Dar dacă eră vânt, cine să-l înțeleagă ?

Asta ca asta, căci trecură ploile și se astămpără, dar venî iarna, cea cu viscole și cu omăt, și bietul vânt umbără vecinic cu spinarea plină cu ghiață și cu barba plină de țurțuri și vătându-se pe sub streșinile caselor ; iar într'o zi o păti rău. Căzuse zăpadă multă, cerul se șterse de nori, din miazănoapte băteâ un vânt rece și plin de dușmănie și se făcù un ger de crăpau ouăle corbului. Mai ales într'o noapte bietul vânt aveâ să moară ; stelele se uitau la pământ, ca niște ochi de știmă și pe uliți nu eră țipenie de om și eră târziu și ușile toate încuete ; iar pe clanțele ușilor se prinse ghiața. Si el nu aveâ nicăeri unde să intre, ci alergă ca păsările dela casă la casă, dela pom la pom, gemând și dârdâind, și deodată nu mai putù alergă, ci încundiindu-se într'o clopotniță, se puse pe gânduri :

— Măi, ce am făcut eu ? Cine m'a pus să mai cer și asta ? Nu eră bine să fi fost mort. Acum mă hodineam ? Nu, zău, mare e deșertăciunea omenească ; ce e asta să suferi atâtea și tot să cei să trăești ? Nu, zău, mai bine de flori : uite, ele mor toamna, iarna se hodinesc în morțiminte pe sub zăpadă și trăesc cât lumea. Ce bine ar fi să fi fost o floare ! Doamne, fă-mă o floare !

La vorba asta, o fereastră din cer se deschise și un cap cu niște lațe de argint se ivi.

„Hai, cine urlă acolo ? întrebă el.

— Eu sunt, Doamne, răsunse Bărbănoc.

— Să vrei iar ?

— Să mă prefaci în floare.

— Iar frate ? Să măcar la miezul nopții nu-mi dai pace ; am treabă. Ce floare vrei să fii ? Hai spune repede, că e frig afară și trebuie să închid geamul.

— Doamne, zise Bărbănoc, să mă faci aşa o floare, căreia să nu-i moară rădăcina toamna, ci cum o da primăvara să învie iar.

— Ei, poftim, îi zise măritul împărat al necunoscutului ; lumea pierde și lui îi vine de petrecere aşa într'o doară. Ia, ascultă Bărbănoc, urmă răstit tatăl cereșc, eu n'am timp de joacă cu tine, și mai dau un soroc și de acolo, poți să te și tunzi, că nu-ți mai fac voia.

— Doamne, se milogi țâțâind Bărbănoc, mai fă-o și pe asta, încaltea să nu fiu cu banat, că n'am făcut și n'am dres.

— Bine, fie-ți pe voie și asta, dar să știi că dea-

cum, să-ți iezi o grijă că oiu mai veni la glasul tău. Astă-i întâia și cea de pe urmă oară. — Deacum, la vremea deapoi. Până atunci ai să te prefaci în floare, cu frunzele tari, lucitoare și care se tărâie pe pământ, și să crești prin grădini și locuri umbroase. O apucă zăpada și nu moare și frumoasă ese fără a fi semănătă; și să-ți zică lumea „Bărbănoc”, — și Dumnezeu închise geamul, iar vântul se strecură sub zăpadă și stătu acolo ascuns și cum se luă omătul și dădură cele dintâi raze primăvăratice, el se ivi schimbat în o floare chiar cum o sorocise Dumnezeu, și lumea îi zice „Bărbănoc” și se vede prin grădini și locuri umbroase. De unde se știe, dacă m’ar întrebă cineva, de treaba asta, nu aş pute să spune, da ci că în vremea dedemult, umblau poveștile pe la case și spuneau la cieștinii toate tainele lumei; a oamenilor, a dobitoacelor și a buruenilor. Si pe semne că a fi spus-o și pe asta pe la noi pe acasă, că mi-a spus-o și mie mama, iar eu, de, cum am mâncărime la limbă, v’o spun și d-v., iar dacă o știe cineva mai bine, s’o spue s’o aud și eu.

C U P R I N S U L

	<u>Pagina</u>
1) Sărăcuțul	7
2) Suflețelul	17
3) Moș Vasile și Copii	35
4) Povestea Barbăncului	47

DE ACELAŞ AUTOR :

- 1) *Facerea lumei*, Editura Socec.
 - 2) *Povestea Copilăriei*, > >
 - 3) *Fata Popei*, > >
 - 4) *Povestiri alese*, > >
 - 5) *La Han la trei ulcele*, Editura Minerva.
 - 6) *Povești de Crăciun*, > >
 - 7) *Flori și povești*, Editura Steaua
 - 8) *Invățați meserii (povestiri)*, Ed. Domeniului Coroanei.
 - 9) *Nuvele*, Editura Tip. «Gutenberg» Joseph Göbl.
 - 10) *Povestea trăsnetului*, Editura «Livrăria Nouă».
 - 11) *Volintirii*, Editura «Livrăria Națională» Orăştie.
 - 12) *Povestiri de Sărbători*, aceiași editură.
-

VERIFICAT
2017

Povești de Crăciun

DE
I. DRAGOSLAV

Premiată de Academia Română

Editura „Minerva”

Povestea Crăznetului

DE
I. DRAGOSLAV

Premiată de Academia Română

Editura „Lumina”

NOVELE

DE
I. DRAGOSLAV
EDIȚIA II
DE VÂNZARE LA
TIPOGRAFIA „GUTENBERG”
No. 20, STR. DOAMNEI, No. 20
BUCUREȘTI

2 LEI PREȚUL 2 LEI

COMANDELE PRIN POȘTĂ SE FAC ȘI LA AUTOR
128 bis, STR. LABIRINT, 128 bis
BUCUREȘTI

